

BIOGRAFI: — «En fører for fall» er blitt lengre enn planlagt (747 sider) fordi mye nytt stoff har dukket opp, sier historiker og forfatter Hans Fredrik Dahl.

” Tre dager etter dødsdommen, 16. oktober 1945, fikk Quisling besøk i celle 34 B i Møllergata 19 av Oslo-bispen Eivind Berggrav. Motet mellom disse hovedmotstanderne var preget av forståelse, forsoning og tilgivelse. To dager senere skrev Berggrav til statsministeren og ba den unge og uerfarne Einar Gerhardsen om å spare Quislings liv.

BISKOP BA FOR SVIKEREN

Av SØLVI WÆRHAUG og PAAL AUDESTAD (foto)

Oslo-bisp og motstandsmann Eivind Berggrav ba for Quislings liv skriver historiker Hans Fredrik Dahl i andre bind av sin Quisling-biografi. I boka hevder også Dahl at leger kan ha ødelagt Quislings hjerne under rettssaken.

Rundt hundre mennesker fulgte med stor interesse presentasjonen av Hans Fredrik Dahls omfattende biografi om Vidkun Quisling i går. I 10 år har han arbeidet med stoffet som utgjør et av de største biografiske verk som er skrevet i Norge. «En fører for fall» er tittelen på bind to som omhandler perioden fra sommeren 1939 til skuddene mot landsforræderen falt på Akershus festning 24. oktober 1945.

Første bind av biografien «En fører blir til» kom i fjor, men mest spenning er knyttet til tiden rett før, under og etter krigen. Sentralt kildemateriale for historikeren og forfatteren Hans Fredrik Dahl er Quislings egne taler og manuskripter. Ved studier av Quislings egne ord har Dahl kommet til ny forståelse og et annet resultat enn den overleverte historien.

Dum streber?

— Forholdet mellom Hitler og Quisling er ledemotiv i boken. Mye av okkupasjonslitteraturen går ut på at Hitler så på Quisling som en dum streber eller komisk narr. Jeg finner ikke belegg for dette i kildemateria-

let. Hitler verdsette Quisling høyt, hans plass overfor Hitler og det tyske Rikskanselliet var fremstående, sier Hans Fredrik Dahl.

— Det er klart at vår mann sto i en særstilling blant de små europeiske førerne. Den ene årsaken til det var at Hitler mente Norge hadde en viktig strategisk betydning. Den andre årsaken var Quislings seriøse moralske utstråling. Vurderingen i Rikskanselliet gikk ut på at Quisling var ærlig, men naiv, og det var en vurdering som ikke ble andre føreremner til del. Quisling vurderte flere ganger å bryte samarbeidet med Hitler, men hver gang ble han stående.

Ødela hjernen

— Under rettssaken mot Quisling regnet spott og hån over tiltalte fra lagmannens plass. Midt under rettsforhandlingene, like før han skulle avgi sin forvarstale, ble Quisling undersøkt med medisinske eksperimenter som i dag må anses livstruende. Det er ikke usannsynlig at legene på Rikshospitalet ødela hans hjerne i fverén etter å finne ut om en svulst på hjernen kunne forklare hans atferd, sier Dahl.

De nevrologiske undersøkelsene Quisling ble underkastet ble foretatt uten bedøvelse, og var en uhyre smertefull og risikabel prosess. Jod ble sprøytet inn i hovedpulsåren på halsen før røntgenfotografering av hjernehulen. Det ble også blåst luft opp i pannen gjennom ryggsøyfens hulrom før bilder ble tatt. Resultatet var at Quisling talte i villespråk da han skulle forsvare seg i retten noen dager senere. Han holdt på å besvime og forhandlingene måtte avbrytes.

Biskop-bønn

Tre dager etter dødsdommen, 16. oktober 1945, fikk Quisling besøk i celle 34 B i Møllergata 19 av Oslo-bispen Eivind Berggrav. Quisling betraktet Berggrav som selve sjelen i motstandsbevegelsen under krigen. Motet mellom disse hovedmotstanderne var preget av forståelse, forsoning og tilgivelse. To dager senere skrev Berggrav til statsministeren og ba den unge og uerfarne Einar Gerhardsen om å spare Quislings liv. Biskopen mente at det ikke var den verdslige statens rett å råde før liv og død i fredstid.